

Travniški vrabec *Passer hispaniolensis* ujet na Vrhniki, prvi dokazan primerek v Sloveniji

Spanish Sparrow *Passer hispaniolensis* trapped at Vrhnika – the first confirmed specimen in Slovenia

PETER GROŠELJ

Stal sem pred montažno hišico na stalnem lovišču na Vrhniki in v miru opazoval obe vrsti mrež. Bil je lep jesenski dan, v zraku živahen prelet ptičev. . .

Ker sem imel ob mrežah žive vabe, tudi nisem imel dosti dela s sicer pri takem lovu nujnim kasetofonom. Z glasnim klicanjem sta se oglašala tudi poljski in domači vrabec, ko je preletela vrbovje skupina približno desetih vrabcev. Ko so že preleteli mreže, so se trije vrabci obrnili in se v navpičnem letu spustili v vrbe. Zaradi dobro postavljenih mrež so vrabci obviseli v mrežah.

Vzel sem vrečko ter kot že tolikokrat odšel po ujete ptice. Prvi je bil ujet poljski vrabec, drugi samica domačega vrabca, tretji pa me je prijetno presenetil, saj sem ga takoj prepoznal za travniškega vrabca *Passer hispaniolensis*. Ptič je bil na prvi pogled močno podoben samcu domačega vrabca, vendar se je pod sivo rjavimi resami, ki so pokrivala perje, skrivala povsem druga slika: glava od kljuna do tilnika je bila čokoladno rjave barve, ob očesu značilna svetla črtica. Hrbet temno vzdolžno progast, trtica progasta. Prsi temne, skoraj črne, najlepše pa so bili obarvani boki, s temnimi peresi v obliki črke V, vse do repa. Noge so bile tanjše in temno rjave barve, ne mesnato rjave kot pri domačem vrabcu. Tudi rjavih nians, ki so značilne za samce domačih vrabcev, je bilo precej manj. Perut je bila daljša, kot jih imajo običajno naši domači vrabci (80 mm). In še datum ulova: 10. 10. 1988, ura: 10 in 10 minut – kakšno naključje!

Glede na podatke, ki so nam bili na voljo zadnja leta, smo pojavljanje travniškega

vrabca v Sloveniji lahko pričakovali. Na Balkanu je razširjen v južnih predelih, v Jugoslaviji v Makedoniji, predvsem v dolini Vardarja, v Črnogorskem primorju in okolici Skadarskega jezera.

Ugotovljena je bila geografska širitev proti SZ. Travniški vrabec zaseda značilen biotop: to je rodovitna, delno urbanizirana pokrajina. Tako je bil v zadnjih desetletjih na novo ugotovljen kot gnezdilec v dolini Morave, v Vojvodini, dolini Neretve, pa tudi že v severni Dalmaciji.

Travniški vrabec ima značilno geografsko razširjenost od zahoda, Kapverdskih in Kanarskih otokov, severne Afrike, južne Španije in Portugalske, Balkana, Male Azije prek južnih področij azijskega dela SZ do vznožja Himalaje. Travniški vrabec se v času prezimovanja seli (za vrabca) daleč proti jugu: severnoafriške populacije se selijo vse do obrobja Sahare, globoko po dolini Nila. Azijski travniški vrabci prezimujejo v pasu od Arabskega polotoka prek Irana do severne Indije. Naj opozorim na zanimivo hipotezo, da je italijanski vrabec *Passer italiae* podvrsta travniškega in ne domačega vrabca! Ta trditev se utemeljuje predvsem z evolucijsko predpostavko, da se je ob zadnji pleistocenski poledenitvi populacija travniških vrabcev na Apeninskem polotoku razvijala samostojno, iz česar se je razvil poseben fenotip vrabcev.

Še o poimenovanju: ime travniški vrabec je uporabil Z. Bufon v svojem prevodu Ilustrirane enciklopedije Ptiči. Nemci ga imenujejo vrbji vrabec *Weiden-Sperling*, tudi Angleži namesto imena španski vrabec priporočajo ustrežnejše vrbji vrabec *Willow*

Travniški vrabec, Vrhnika 10. 10. 1988 (D. Šere) *Passer hispanoliensis*
Spanish Sparrow, Vrhnika, October 10th, 1988 (D. Šere) *Passer hispanoliensis*

Sparrow, saj je to ime sinonim za značilen biotop, ki ga naseljuje.

Še nekaj zanimivosti o travniškem vrabcu: Gnezdi v kolonijah, v stavbah, zidovih, najpogosteje pa na drevju, pa tudi v grmovju. Značilne so velike gnezdilne kolonije, predvsem pri azijskih populacijah. Znane so kolonije z 20.000 do 30.000 gnezdi (kot nekaj normalnega), v Kazahstanu pa so bile najdene celo kolonije s 100.000 do 800.000 gnezdi oziroma do 2,5 milijona ptic, gnezdečih na kvadratnem kilometru. Tudi v Španiji so našli na enem samem drevesu celo 180 gnezd travniškega vrabca.

Literatura:

GROŠELJ, P. (1981): Italijanski vrabec *Passer domesticus italiae* v Sloveniji. *Acrocephalus* 8–9.

LUKAČ, G. (1988): Neue Brutstätten des Weidensparlings *Passer hispanioliensis* im nördlichen Dalmatien, Jugoslavien. *Ornithologische Mitteilungen* Nr 11.

MEISE, W. (1936): Zur Systematik und Verbreitungsgeschichte der Haus- und Weiden-sperlinge, *Passer domesticus* und *hispaniolensis*. *Journal für Ornithologie* Nr. 84.

SUMMERS-SMITH, D. (1988): The Sparrows, A study of the genus *Passer* Town Head House Staffordshire. England 1988 T. A. D. Poyser Calton.

WALLER, C. S.: Spanish Sparrow on Lundy – June 1966 Birds new to Britain and Ireland *British Birds* – T. A. D. Poyser Calton.

Summary

On October 10th, 1988 a Spanish Sparrow (*Passer hispaniolensis*) was trapped together with Tree and House Sparrows on the permanent trapping grounds at Vrhnika near Ljubljana. This is the first confirmed specimen in Slovenia, but as far as Yugoslavia as a whole is concerned, it must be said that this species is distributed in its southern parts, i. e. in Macedonia and Montenegro. In the last few decades, however, it has been registered also in the valleys of the Morava and Neretva Rivers, in the region of Vojvodina as well as in the northern parts of Dalmatia, so that it was in fact expected to appear, in the course of time, in Slovenia as well.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Indija 53

Invazija rožastega škorca *Sturnus roseus* v Črnogorsko primorje Invasion of Rose-coloured Starlings *Sturnus roseus* on the coast of Montenegro

HERBERT AXELL

Ne vem sicer, ali imajo dejstva, ki jih bom opisal, danes sploh kakšno težo, pa vendar naj opišem, kako sem bil v dneh med 25. in 28. majem 1989 v bližini Petrovca v Črnogorskem primorju še z nekaterimi ameriški opazovalci ptic priča pravi invaziji rožastih škorcev, ki so se pomikali v severozahodni smeri. Ker je znano, da ta vrsta gnezdi precej pozno – v juniju, glede na neredne invazije v zahodni smeri iz običaj-

nih gnezditvenih arealov v južni Aziji – je prav mogoče, da bomo zaradi invazije v predgnezditvenem obdobju to leto priče gnezdenju v kakih novih zanimivih območjih. O tem sem govoril s Tonyjem Hurrellom, ki je imel s to vrsto ptic precej izkušenj v Nepalju v njihovem prezimovališču, in povedal mi je, da se kdaj pa kdaj nekatere izmed teh ptic ne odpravijo na pot vse do pozne pomladi.